

Bölüm 3

TÜRKİYE'DE SERMAYE PİYASASININ GELİŞİMİ VE YABANCI SERMAYE HAREKETLERİ

Erdem BAĞCI¹

1. GİRİŞ

Ekonomik sistem, ekonomik birimlerin ihtiyaç ve isteklerini karşılamak için, hangi ürünleri, nasıl ve kimler için üreteceğine dair sorulara yanıt ararken, üretim faktörlerine ihtiyaç duymaktadır. Bu üretim faktörleri, emek, sermaye, doğal kaynaklar ve girişimcidir. İşsizliğin yüksek olduğu bir ortamda emek piyasasında emek arzı yüksektir. Bu nedenle, az gelişmiş ülkelerde işsizliğin yüksekliğine bağlı olarak, emek faktörü yoğun olmaktadır. Ancak sermaye piyasalarının yeterince gelişmediği ve dolayısıyla tasarruf yetersizliğinin olduğu az gelişmiş ülkelerde doğal olarak sermaye faktörünün sağlanması kolay değildir. Böyle bir durumda ekonomik sistem etkinliğini kaybederek işlemez hale gelmektedir. Bu doğrultuda ekonomik sistemin sağlıklı işlemesi finansal sistemin sağlıklı işlemesine doğrudan bağlıdır. Bu nedenle, sermaye piyasasının gelişmesi ekonomik sistem için hayati önem arz etmektedir.

Sermaye piyasasının oluşumu ve ortaya çıkışı sanayi devrimiyle birlikte sanayileşmiş ve dolayısıyla gelişmiş ülkelerde oluşan sermaye birikiminin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Gelişmiş ülkeler ticaret yaptıkları ve eşitsiz ticaret ilişkilerinin bir sonucu olarak dış ticaret açığı verdikleri ülkelerin sermaye yetersizliğine düşmeleri sonucu dış ticaretin daralmasını önlemek amacıyla biriken sermayenin uluslararası bir faktör olarak tekrar ticaret partnerlerine sunmak üzere formüle ettikleri ve Bretton Woods (1 - 22 Temmuz 1944) anlaşmasıyla üzerinde anlaşarak kurdukları uluslararası finansal sistem ile gelişmiş ülkelerin nihai mal pazarı ve hammadde ihtiyacını karşılamayı teminat altına alan uluslararası kurumlar inşa edilmiştir. Söz konusu uluslararası kurumlar “ikiz kurumlar” olarak da adlandırılan, Dünya Bankası Grubu(1945) ve Uluslararası Para Fonu (1946)'dur. Bu kurumların kuruluşunu ise uluslararası ticaret örgütünün kuruluşu izlemiş ve finansal küreselleşmesinin yönetişimin sağlayan üç kurum böylece oluşturmuştur.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İngilizce İşletme Bölümü Öğretim Üyesi, ebagci@gelisim.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1856-3517>

KAYNAKÇA

- Afşar, M.(2004). Finansal Küreselleşme ve Türk Bankacılık Krizleri Üzerine Etkisi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1558.
- Akdış, M.(2000). Global Finansal Siyem Finansal Krizler ve Türkiye. Beta Yayınları, İstanbul.
- Alp A. (2000), Finansın Uluslararasılaşması, Finansal Krizler, Çözüm Önerileri ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Alptekin E.(2009), “Menkul Kıymetleştirme ve Küresel Finans Krizindeki Rolü”, *AR-GE Bülten Ekonomi Dergisi*, Nisan, s. 11-16.
- Bağcı, E.(2019), Dışa Bağımlılığın Makroekonomik Sonuçları: Türkiye Örneği, Nobel Bilimsel Eserler Sertifika No. 20779, ISBN: 978-605-2149-89-8 1. Basım: Ankara.
- Berksoy, T. (1995), “Türkiye Ekonomisinde Değişim ve Kriz- 24 Ocak 1980’den 5 Nisan 1994’e” 1993-1994 Petrol İş Yıllığı, İstanbul.
- Boratav, K.(2009), Bir Çevrimin Yükseliş aşamasında Türkiye Ekonomisi. Ed. N.Mütevellioğlu ve S. Sönmez. “Küreselleşme, Kriz ve Türkiye’de Neoliberal Dönüşüm, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları,
- Borsa İstanbul (2013), 2012 Faaliyet Raporu Değişim ve Yatırım Yılı, İstanbul, Borsa İstanbul Yayınları, İstanbul.
- Chang, H.J. ve Grabel I. (2005) Kalkınma Yeniden Alternatif İktisat Politikaları El Kitabı, Çev: Emre Özçelik, İmge Yayınevi 1.Baskı. Ankara.
- Coskun, M. (2010), Para ve Sermaye Piyasaları: Kurumlar, Araçlar ve Analiz, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Dağdelen, İ. (2004) “Liberalizasyon”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, www.insanbilimleri.com, (12.10.2009)
- Demirci N. (2005), Finansal Krizlerin Anatomisi Modern Kriz Teorileri Işığında Gelişmekte Olan Ülkeler ve Türkiye, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, Yayın No: 186, Ankara.
- Erdönmez, P. A., (2009) “Küresel Kriz ve Ülkeler Tarafından Alınan Önlemler Kronolojisi”, *TBB Bankacılar Dergisi*, S.69
- Fertekliçil, A.(2000). Türkiye ’de Borsanın Tarihçesi, İstanbul.
- İnalçık, Halil.(2000). Osmanlı İmparatorluğunun Ekonomik ve Sosyal Tarihi, İstanbul.
- İnsel, A ve Sungur, N.(2003).Sermaye Akımlarının Temel Makroekonomik Göstergeler Üzerindeki Etkileri: Türkiye Örneği-1989:III-1999:IV
- Karşlı, M.(2004). Sermaye Piyasası Borsa Menkul Kıymetler, Alfa yay. 5.Baskı, İstanbul.
- Katı, E. ve Özkeskin N. (2012), “Kriz Yönetimi ve 2008 Küresel Krizi Sonrası Türkiye’de Alınan Önlemler” *CES working Paper*, Series No: 12-03,Kırıkkale.
- Kazgan, H. (1995). Tarih Boyunca İstanbul Borsası, İMKB Yayınları, İstanbul.
- Köse, M.(2001). “Osmanlıda Borsa ve Galata Bankerlerinin Devletin Mali Yapısındaki Yeri”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 18,231.
- Kurdakul, N.(1981). Osmanlı Devleti’nde Ticaret Antlaşmaları ve Kapitülasyonlar, İstanbul, 1981, s.213-216.
- Maduro,J.(2012). Financial Markets and Institutions, Tenth Edition, Nelson Education.
- Mishkin, F.S. ve Eakins S.G. (2012). Financial Markets and Institutions, Seventh Edition, Prentice Hall.
- Önsoy, R.(1999). Mali Tutsaklığa Giden Yol Osmanlı Borçları, Ankara.
- Özer M. (1999). Finansal Krizler Piyasa Başarısızlıkları ve Finansal İstikrarı Sağlamaya Yönelik Politikalar, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Parasız, İ.(2009). Finans Krizinin Güven Krizine Dönüşmesi Küresel Kriz, Ezgi Kitabevi. Bursa.
- Pekkaya, S. ve Kesici, S.(2000). “Türkiye Örneğinde Kısa Vadeli Sermaye Hareketlerinin Makroekonomik Dengeler Üzerinde Reel Kesim Mali Kesim Ayrımıyla Etkileri”, *İktisat, İşletme ve Finans Dergisi*, Yıl: 15, Sayı: 167: 58-83
- Rodrik,D.(1990), Premature Liberalization, Incomplete Stabilization: The Ozal Decade In Turkey, *NBER Working Paper Series Working Paper*, No. 3300.

- Sarıkamış C., Ceylan A., Aydın N., Çoşkun M. (2008), Sermaye Piyasası ve Finansal Kurumlar, Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1846, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 962
- Seyidoğlu H. (2001) Uluslararası Finans, İstanbul, Kurtiş Matbaası, 3.Baskı
- Seyidoğlu H., (2013), Uluslararası Ticaret, Ed.Kutlu E., T.C. Anadolu üniversitesi Yayını 2923. Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1880. Eskişehir.
- Soydemir S., (1998) Türkiye’de Finansal Fon Akımları (1982-1993). SPK Yayın No:122. Ankara.
- Şerife Özşahin, (2010). “Finansal Liberalizasyon Politikaları ve Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi (1989-2004)”, *Selçuk üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek yüksekokulu Dergisi*, Cilt 13, sayı 1-2
- Tanör R. (2000), Türk Sermaye Piyasası, II.Cilt: Halka Arz, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Went R. (2001), Küreselleşme Neoliberal İddialar Radikal Yanıtlar, Çev: Emrah Dinç, Yazın Yayıncılık, İstanbul.
- Yıldırım M. (2008), Bolluğun Getirdiği Darlık: Türkiye’de Küresel Likitide Kaynaklı Krize Maruz İktisadi Yapının Finansal Kritisine, Küresel Sermayede Likidite ve Türkiye Ekonomisine Etkileri. Ankara, Hesap Uzmanları Vakfı Yayını, s.193
- Yükseler Z. (2009), Türkiye’de Kriz Dönemlerinde Ekonomik Gelişmeler ve Ödeme Dengesi Uyum, Ankara, T.C. Merkez Bankası Temmuz, http://www.tcmb.gov.tr/yeni/iletisimgm/Krizler_Yukseler.pdf

İnternet Kaynakları

<http://borsaistanbul.com/data/yayinlar/ik.pdf> (Erişim Tarihi:25 Mart 2019)

<https://www.lseg.com/about-london-stock-exchange-group/history> (Erişim Tarihi:20 Mart 2019)